

Про деякі особливості російсько-української війни в контексті глобальних соціальних трансформацій: нові виклики і задачі

Огляд присвячено опису особливостей поточної фази російсько-української війни, які відрізняють її від інших воєнних конфліктів періоду глобальних соціальних трансформацій. Описано ключові відмінності конфлікту з точки зору безпекових параметрів впливів, вразливостей і реакцій, запропоновано перелік задач, що їх треба вирішити для контролю ризиків і небезпек, пов'язаних з війною в трансформованому середовищі.

***

Варварська, неспровокована агресія РФ проти України стала початком одного з найінтенсивніших і найкривавіших конфліктів новітнього часу. Після масованих ракетно-бомбових ударів вранці 24 лютого 2022 по об'єктах інфраструктури і цивільних об'єктах, РФ почала наступ на фронті протяжністю близько 2 тисяч км із залученням військ чисельністю більше 160 тис. осіб у супроводженні кількох тисяч одиниць бронетехніки¹. Атаки було спрямовано на міста, промисловість і інфраструктурні мережі; протягом перших трьох місяців війни бойові дії призвели до загибелі більше 40 тисяч військових з обох сторін, загибелі і поранень від 5 до 20 тисяч цивільних, руйнування і пошкодження більше 2 тисяч об'єктів інфраструктури, шкіл, лікарень, об'єктів культурного спадку, знищення цілих міст².

Рис.1. залишки зруйнованого російського танку в ставку в Чернігівській області, травень 2022.

---

¹ Див., напр., дані Орух (February 24, 2022). Attack On Europe: Documenting Russian Equipment Losses During The 2022 Russian Invasion Of Ukraine, retrieved from: <https://www.oryxspioenkop.com/2022/02/attack-on-europe-documenting-equipment.html>.

² Як про то свідчать дані General Staff of the Armed Forces of Ukraine (2022). Current information, retrieved from: <https://khm.gov.ua/uk/content/generalnyy-shtab-zbroynih-syl-ukrayiny-informuye-postiyno-onovlyuyetsya>.

Також, значні збитки було нанесено природним об'єктам і системам, включаючи природоохоронні зони³. Значних втрат було завдано сільськогосподарським землям: близько 30% земель сільськогосподарського призначення не є наразі доступними через викликані війною впливи, що драматично віддзеркалюється на показниках продовольчої безпеки по всьому світу.

Результатом воєнних дій стало потрапляння значної кількості – за попередніми оцінками близько 76 мільйонів тон - потенційно небезпечних і забруднюючих речовин в ґрунти, воду і повітря, що призвело до значного погіршення екологічного стану і драматичного зниження якості життя людей не лише в Україні, але і в усьому східно-європейському регіоні.

Біженцями і переміщеними особами за перші три місяці війни стали близько 14 млн. осіб. Зазнали критичних впливів наукова і освітня галузі. Це спричиняє різномасштабні негативні впливи на якість людських ресурсів і соціального потенціалу.

Водночас, російська агресія викликала консолідовану і однозначну реакцію світової спільноти, як на рівні державних інституцій, так і на рівні окремих громад, спільнот і інститутів соціальних. Швидкість ухвалення колективних рішень, самоорганізації, координації зусиль при допомозі Україні є вражаючою на тлі історії численних конфліктів новітнього часу.

Така реакція, серед іншого, може свідчити про те, що агенти ухвалення рішень відчують відмінність поточної ситуації від попередніх і розуміють необхідність рішучих і невідкладних дій.

Насправді, ця війна є відмінною від всіх наявних воєнних криз, які є частиною поточних кризових перетворень.

Зокрема, на відміну від більшості новітніх конфліктів, ця війна відбувається у зміненому завдяки поточним глобальним трансформаціям технологічному, соціальному, комунікативному і природному середовищі⁴, що робить її перебіг динамічнішим, а її наслідки непередбачуванішими.

Цей огляд присвячено опису особливостей поточної фази російсько-української війни, які відрізняють її від інших воєнних конфліктів періоду глобальних соціальних трансформацій.

Особливості поточного етапу воєнних дій

Історія людства, навіть періоду після Другої Світової, знає численні приклади воєнних конфліктів, які спричиняли значні екологічні, технологічні, соціальні і політичні наслідки. Також загальні методики оцінювання соціо-екологічних ризиків, пов'язаних з воєнними діями, є відомими⁵. Водночас, глобальні технологічні і соціальні трансформації останніх двох

---

³ Напр., Pereira, P., Bašić, F., Bogunovic, I., & Barcelo, D. (2022). Russian-Ukrainian war impacts the total environment. *Science of The Total Environment*, 155865.

⁴ Див, напр., Bollettino, V., Alcayna, T., Dy, P., & Vinck, P. (2017). Introduction to socio-ecological resilience. In *Oxford research encyclopedia of natural hazard science*.

⁵ Як то описано, зокрема, в Cardona, O. D., Van Aalst, M. K., Birkmann, J., Fordham, M., Mc Gregor, G., Rosa, P., ... & Thomalla, F. (2012). Determinants of risk: exposure and vulnerability. In *Managing the risks of extreme events and disasters to advance climate change adaptation: special report of the intergovernmental panel on climate change* (pp. 65-108). Cambridge University Press.

десятиліть⁶, особливості соціального і економічного розвитку країн-учасників конфлікту, а також політична еволюція кремлівського режиму визначили деякі специфічні відмінності поточної війни, які заважають прямо застосувати накопичений досвід.

Окремо варто зазначити важливий, майже унікальний пандемічний і пост-пандемічний контекст війни⁷. Дворічний досвід глобальної пандемії і впровадження засобів боротьби з нею істотним чином вплинули на різні суспільства, і зокрема, на високонаселений і розвинений український ландшафт. Було швидко і потужно розвинено інструменти електронного управління і розподілу різних ресурсів, зокрема, соціальних, як то наприклад, дистанційного навчання; було сформовано розгалужені мережі горизонтальної співпраці і підтримки, моніторингу ситуації, взаємного інформування і попередження; було організовано ефективні громадські системи і волонтерські групи збору, доставки і розподілу медикаментів і продуктів⁸, тощо – все це на момент початку повномасштабної війни вже існувало і працювало, і виявилось важливою компонентою сталості спільнот в умовах війни.

Отже, варто визначити конкретні особливості і відмінності поточної ситуації, які вимагають вдосконалення методології і методичної бази оцінки ризиків.

Умовно ці особливості можна розділити на три окремі групи, які відокремлюють впливи, чинники вразливості і специфічні реакції, тобто: особливості конфлікту, особливості території і специфіку прийняття рішень.

Особливості конфлікту

Ключовими особливостями, які відрізняють цю війну від інших, на нашу думку є наступні:

- новітні конфлікти переважно є базованими на конфліктах ідентичностей⁹, що по-перше, спричиняє ситуацію, коли жодна сторона не може дозволити собі програти, а по-друге, призводить до застосування невибіркових методів воєнних впливів, актів геноциду і системному терору¹⁰;
- висока насиченість зони конфлікту різноманітною технікою;
- масове застосування зброї великої потужності і руйнівної здатності.

---

⁶ У викладі, зокрема, Messner D, Nakicenovic N, Zimm C, Clarke G, Rockström J, Aguiar AP, Boza-Kiss B, Campagnolo L, Chabay I, Collste D, Comolli L, Gómez-Echeverri L, Goujon A, Grubler A, Jung R, Kamei M, Kamiya G, Kriegler E, Kuhn M, Leininger J, Martin-Shields C, Mayor-Rodriguez B, Miller J, Miola A, Riahi K, Schewenius M, Schmidt J, Skierka K, Selomane O, Svedin U, Yillia P (2019) The digital revolution and sustainable development: opportunities and challenges—report prepared by The World in 2050 initiative. International Institute for Applied Systems Analysis, Laxenburg.

⁷ Див., зокрема, Abioui, M., Dades, M., Kostyuchenko, Y., Benssaou, M., Martínez-Frías, J., M'Barki, L., ... & de Carvalho, C. N. (2020). Covid-19 and education in Morocco as a potential model of concern for North Africa: a short commentary. *International Journal of Ethics Education*, 5(2), 145-150.

⁸ Напр., Kostyuchenko, Y., Pushkar, V., Malysheva, O., & Yuschenko, M. (2022). The Impact of the COVID-19 Pandemic on the Radical Behavior and Armed Conflict Escalation Risks: Case of Donbas (East Ukraine) Warfare. *International Journal of Cyber Warfare and Terrorism (IJCWT)*, 12(1), 1-21.

⁹ Як це описано у Münkler, H. (2005). *The new wars*. Polity, Cambridge.

¹⁰ Див., напр., Kaldor, M. (2013). In defence of new wars. *Stability: International Journal of Security and Development*, 2(1).

Теоретично, ми могли спостерігати часткові прояви окремих згаданих чинників в окремих сучасних конфліктах, але одночасний їхній вплив повної інтенсивності є, мабуть, унікальним.

Особливості території

Воєнні дії відбуваються на території, які за деякими показниками є відмінною від інших театрів.

Україна є країною з високими показниками індустріалізації, в тому числі, аграрної технологізації, урбанізації, соціального розвитку і відповідно розвиненими комунікаціями.

Основними особливостями, що визначають специфіку території воєнних дій, є

- висока щільність і значна гетерогенність розподілу населення;
- висока щільність індустріальної і цивільної інфраструктури, яка має різний ступень зношення і вразливості;
- велика кількість потенційно небезпечних об'єктів з різним ступенем захисту і з різним ступенем зношення захисних систем;
- високе антропогенне навантаження, зокрема, тотальна зарегульованість природних ресурсів;
- значне різноманіття типів ландшафтів і землекористування;
- залежність стану екосистем від підтримки людини, коли через високий антропогенний вплив і зарегульованість тільки системна діяльність людини (контроль викидів, штучне очищення і відновлення, запровадження систем захисту) утримує екосистеми від колапсу.

Все це призводить до значних невизначеностей в оцінках розподілів і вразливостей населення і інфраструктури.

Особливості управління і прийняття рішень

Окремий набір соціальних, технологічних і економічних показників також демонструє важливі відмінності, які визначають потребу у специфічних підходах до прийняття рішень і управління:

- непередбачуваний розвиток ситуації і невизначеність розподілу впливів і вразливостей, що призводить до зниження якості доступних даних¹¹ – точності (<65%), коректності (<60%), достовірності (<55%) і можливості застосування при ухваленні управлінських рішень (<45%);
- децентралізація і цифровізація, які зокрема призвели до інфраструктурних змін: поруч з ієрархічними традиційними структурами виробництва, розподілу і споживання різних типів ресурсів наразі існують конкурентні мережеві структури, де кожен агент є одночасно виробником, передавачем і споживачем різноманітних взаємопов'язаних ресурсів (енергетичних, водних, харчових тощо) – це потребує

---

¹¹ Напр., Kostyuchenko, Y. V., & Yuschenko, M. (2017). Toward Approaches to Big Data Analysis for Terroristic Behavior Identification: Child Soldiers in Illegal Armed Groups During the Conflict in the Donbas Region (East Ukraine). *International Journal of Cyber Warfare and Terrorism (IJCWT)*, 7(1), 1-12.

іншого опису системи, використання нових концепцій сталості і вразливості, та нових стратегій управління ресурсами¹²;

- викликані інтенсивними бойовими діями великі міграційні потоки, зокрема, велика кількість біженців і переміщених осіб, потребує бути врахованою при аналізі сприйняття¹³ і комунікації ризиків¹⁴, в тому числі, через урахування значної кластеризації суспільства і різноманіття громад, куди потрапляють біженці і переміщені особи.

Специфіка поточної війни представлена на Рис.2.

Рис.2. Ключові відмінності конфлікту.

Перелічені умови визначають методичні обмеження на комунікативні стратегії, методи управління ризиками і небезпеками, способи моделювання сприйняття і комунікації ризиків, які було розроблено 30-50 років тому – у змінених соціальних умовах вони працюють зі значними обмеженнями і невеликою достовірністю.

Щодо визначення ключових соціо-екологічних загроз

---

¹² Як то описано в Kostyuchenko, Y. V. (2021). On the Advanced Methodology of Risk-Based System Resilience Analysis. *International Journal of Mathematical, Engineering and Management Sciences*, 6(1), 268.

¹³ Див. модель в Kostyuchenko, Y. V. (2016). Risk perception based approach to analysis of social vulnerability. *Risk Perception: Theories and Approaches*, 17-51.

¹⁴ Як описано в Kostyuchenko, Y. V., Pushkar, V., Malysheva, O., & Yuschenko, M. (2020). On the behavior-based risk communication models in crisis management and social risks minimization. *International Journal of Cyber Warfare and Terrorism (IJCWT)*, 10(2), 27-45.

Попри великі невизначеності даних наразі можна попередньо визначити перелік основних загроз соціо-екологічного характеру, пов'язаних з війною.

Ці загрози розподіляються на кілька окремих типів: техногенні, природні і соціальні.

До техногенних загроз можна віднести:

1. Деградація промисловості
2. Деградація інфраструктури
3. Колапс комунікацій
4. Загроза ескалації ланцюгових ризиків в інфраструктурі¹⁵ і інженерних мережах;
5. Загроза ескалації системних ризиків в інфраструктурі і інженерних мережах¹⁶;

До природних загроз можуть бути віднесеними¹⁷:

1. Загроза колапсу екосистем і деградації екологічних сервісів¹⁸;
2. Зниження якості поверхневих і ґрунтових водних ресурсів;
3. Загроза накопичення забруднювачів в екосистемах, наприклад, в донних відкладеннях;
4. Непередбачувані зміни показників продуктивності екосистем через порушення трофічних ланцюгів, зокрема, зростання загроз поширення інтродуцентів, заростання і заболочування, засолення і засушення, ерозії тощо;
5. Зниження біологічної продуктивності ландшафтів через деградацію ландшафтів, зміни водо- і землекористування;
6. Зниження економічної продуктивності ландшафтів через пошкодження інфраструктури і брак людських ресурсів, що визначає загрозу браку харчових ресурсів;
7. Збільшення ризиків пожеж в природних екосистемах;
8. Збільшення викидів парникових газів з одночасною деградацією здатності природних систем їх поглинати;
9. Деградація якості ґрунтів, зниження родючості.

Соціальні загрози окреслюються як:

1. Зростання бідності, нерівності і нерівноправності;

---

¹⁵ Див., напр., Helbing, D. (2012). Systemic risks in society and economics. In *Social self-organization* (pp. 261-284). Springer, Berlin, Heidelberg.

¹⁶ Також в Renn, O., Laubichler, M., Lucas, K., Kröger, W., Schanze, J., Scholz, R. W., & Schweizer, P. J. (2020). Systemic risks from different perspectives. *Risk analysis*.

¹⁷ Напр., Hanson, T. (2018). Biodiversity conservation and armed conflict: a warfare ecology perspective. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1429(1), 50-65.

¹⁸ Див., напр., Francis, R. A., & Krishnamurthy, K. (2014). Human conflict and ecosystem services: finding the environmental price of warfare. *International Affairs*, 90(4), 853-869.

2. Радикалізація;
3. Зниження якості освіти, зменшення доступності технологій;
4. Зниження якості життя, погіршення стану здоров'я населення¹⁹;
5. Зниження якості людських ресурсів через міграцію молоді і фахівців.

Структура загроз представлена на Рис.5.

Рис.3. Розподіл ключових загроз, пов'язаних з війною.

¹⁹ Ismail, S. A., Bell, S., Chalabi, Z., Fouad, F. M., Mechler, R., Tomoiaia-Cotisel, A., ... & Borghi, J. (2022). Conceptualising and assessing health system resilience to shocks: a cross-disciplinary view. Wellcome open research, 7, 151-151.

Цей комплекс загроз є складною взаємопов'язаною системою, управління якою вимагає розуміння системних взаємозв'язків між окремими компонентами досліджуваної системи.

Заключні зауваження: щодо можливих шляхів мінімізації ризиків

Отже, за сукупністю безпекових показників, поточний етап російсько-української війни, таким чином, виявився новим феноменом в середовищі глобальних соціальних трансформацій, що викликало цілком природні реакції глобального суспільства, і відповідно, потребує специфічних дій.

Ця війна виявилася не лише потужним соціальним, політичним, економічним і комунікативним викликом всьому глобальному суспільству, але стала серйозним методологічним викликом для наукової спільноти. Бо швидко з'ясувалося, що багато напрацьованих методів, підходів та інструментів оцінювання ризиків, зменшення впливів тощо, не працюють в нових кризових умовах. Не працюють не лише інструменти кризових комунікацій, напрацьовані ще за часів Холодної війни, але і методи оцінювання різноманітних ризиків і загроз, в першу чергу, соціо-екологічних, пов'язаних з воєнними діями.

Наразі важко оцінювати інтенсивність чи розподіли впливів, бо вони є істотно гетерогенними в просторі і часі та мають великі невизначеності через тривалі бойові дії, що власне, віддзеркалює характер цієї війни та специфіку території конфлікту. Варто сказати, що будь-які поточні оцінки чи методичні зауваження матимуть виключно попередній характер, позаяк бойові дії тривають, і оцінити не тільки наслідки, але і поточні втрати не є можливим на потрібному рівні коректності, точності, достовірності і придатності для прийняття рішень.

За-для розв'язання задачі створення комплексу методів коректного оцінювання соціо-екологічних ризиків новітніх воєнних конфліктів варто застосувати сукупність методів отримання і аналізу даних²⁰: системний аналіз, дистанційні спостереження, польові вимірювання, великі дані тощо. При цьому, на нашу думку, доведеться розв'язувати низку окремих задач.

Задачі, що мають бути проаналізовані в цьому контексті, мають включати:

- Адаптація підходів до аналізу сприйняття і комунікації ризиків в істотно гетерогенних, радикалізованих кризових спільнотах, спотворених кризовою міграцією і в умовах деградації людського капіталу;
- Аналіз впливу на вразливість і сталість цивільної, промислової і комунікаційної інфраструктури зміни її розподілу з ієрархічного на мережевий;
- Аналіз невизначеностей у взаємозв'язках природно-антропогенно-технологічних системах в умовах кризових навантажень;
- Аналіз концепції кризових комунікацій в парадигмі взаємопов'язаних стратегій, базованих на комунікаціях між інституціями, спільнотами та індивідуумами.

---

²⁰ Див., Ievsiukov, T. O., Martyn, A., Elistratova, L., Apostolov, A., Kostyuchenko, Y. V., & Yuschenko, M. (2019). An investigation of the impact of the military crisis in Ukraine on agricultural production and land resources in crisis territories: approaches, algorithms, and methods. *Current Politics and Economics of Russia, Eastern and Central Europe*, 34(1), 1-62.

В умовах спричиненої війною суттєвої деградації спільного ресурсу, як за показниками наявності і доступності, так і за показником можливості використання, ймовірно слід відокремлювати заходи з мінімізації ризиків різних рівнів - інституцій, спільнот і індивідуумів, - поєднуючи їх в єдину динамічну інтегровану системну стратегію управління безпекою.

Окремо варто згадати потребу у вдосконаленні підходів до комунікації ризиків, комунікаційних стратегій і моделей адаптації, з огляду на те, що еволюція вибору і способи колективного і персонального вибору мігрантів істотно залежать від динамічно змінюваного під час вимушеної масової міграції соціального оточення, а також зважаючи на соціальну і поведінкову специфіку спільнот біженців і переміщених осіб.

Також додаткового аналізу потребують впливи ідентичностей в конфліктному середовищі. Зокрема, вже є очевидним, що агресором було критично недооцінено саме чинники ідентичності, бажання українців налагодити свій спосіб життя, та дистанціюватись від імперського центру, що призвело як до фатальних помилок при плануванні воєнних дій, так і до кривавих наслідків в намаганнях «виправити» ці помилки. Штучні, накинута ззовні ідентичності можуть певний час відносно ефективно працювати в деградованому середовищі, серед люмпенів, як це, зокрема, показує досвід соціального конструювання на окупованих територіях ОРДІЛО, але зрештою, все це все одно закінчується економічним, соціальним і політичним руйнуванням.

В ряді контекстів доречно порівнювати різні фази конфлікту між Україною і РФ. Ми можемо констатувати відносно нижчу для агресора ціну вторгнення в 2014 році. Окупація Криму відбулась без збройного спротиву з боку України. Однак гібридний характер окупації ОРДІЛО із створенням прокси режимів в Донецьку і Луганську вже зустрів серйозну організовану відсіч.

Втрати агресора у військовій операції 2022 року виявились значно вищими порівняно з 2014-2015 роками, і міжнародна репутація РФ постраждала значно сильніше. Ми можемо констатувати невідповідність претензій на повну окупацію України наявним в РФ ресурсам. Також зауважимо, що досвід врядування РФ на окупованих територіях значно знизив популярність ідей *руського міра* в Україні. В 2022 році російська армія частіше демонструвала жорстокість і дозволяла прояви вандалізму, не мотивовані власне військовими чинниками. Меметичні *ввічливі люди*, як вони самоназивались 2014 році, остаточно втратили свої демонстративно гарні манери. Окупанти не змогли запропонувати ані привабливої для окупованих територій ідеології, ані хоча б зрозумілого місцевому населенню способу практичної взаємодії. Створення ХНР, псевдодержавного утворення із центром в Херсоні, очевидно затримується за браком бажаючих стати колаборантами.

Реформи, розпочаті в 2014 році, зробили українську армію очевидно сильнішою. Створення сил територіальної оборони дозволило оперативно зреагувати на ряд загроз місцевого рівня. Однак довгий час непослідовною лишалась державна політика ідентичностей, локально зберігалась висока вразливість населення до інформаційних впливів агресора, була дозволена діяльність політичних партій явно прокремлівської орієнтації. Також варто зауважити, що Україна досі має порівняно слабку економіку; фінансування повномасштабної війни і постачання зброї значною мірою залежить від зовнішньої допомоги.

Для довгострокового усунення соціо-екологічних небезпек, пов'язаних з воєнними конфліктами, розроблювані стратегії мають бути спрямованими не лише на забезпечення технологічної і природної безпеки, наприклад, на забезпечення стійкості по відношенню до

кліматичних змін чи еволюції технологій, але і на усунення всіх видів дискримінації, маргіналізації і радикалізації окремих груп і спільнот, забезпечення рівності і рівноправності, рівний доступ до соціальних ресурсів, рівноправну участь в процесах прийняття управлінських рішень, сталий розвиток.

Приблизно так, на нашу думку, виглядає попередній досить узагальнений перелік викликів і завдань, які ставить перед науковою спільнотою поточна війна, саме через свою істотну відмінність від попередніх воєнних конфліктів.

Глобальні соціальні трансформації, які ми спостерігаємо протягом останніх 30 років, часто набувають форми конфлікту. Іноді ці конфлікти вибухають у формі руйнівних і кровопролитних воєн. За таких умов слід визнати, що контроль соціально-екологічних ризиків, викликаних війною, має стати важливою складовою загальної стратегії розвитку спільного безпечного майбутнього, досягнення нової парадигми сталості.

Посилання

Abioui, M., Dades, M., Kostyuchenko, Y., Benssaou, M., Martínez-Frías, J., M'Barki, L., ... & de Carvalho, C. N. (2020). Covid-19 and education in Morocco as a potential model of concern for North Africa: a short commentary. *International Journal of Ethics Education*, 5(2), 145-150.

Bollettino, V., Alcayna, T., Dy, P., & Vinck, P. (2017). Introduction to socio-ecological resilience. In *Oxford research encyclopedia of natural hazard science*.

Cardona, O. D., Van Aalst, M. K., Birkmann, J., Fordham, M., Mc Gregor, G., Rosa, P., ... & Thomalla, F. (2012). Determinants of risk: exposure and vulnerability. In *Managing the risks of extreme events and disasters to advance climate change adaptation: special report of the intergovernmental panel on climate change* (pp. 65-108). Cambridge University Press.

Francis, R. A., & Krishnamurthy, K. (2014). Human conflict and ecosystem services: finding the environmental price of warfare. *International Affairs*, 90(4), 853-869.

General Staff of the Armed Forces of Ukraine (2022). Current information, retrieved from: <https://khm.gov.ua/uk/content/generalnyy-shtab-zbroynyh-syl-ukrayiny-informuye-postiyno-onovlyuyetsya>

Hanson, T. (2018). Biodiversity conservation and armed conflict: a warfare ecology perspective. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1429(1), 50-65.

Helbing, D. (2012). Systemic risks in society and economics. In *Social self-organization* (pp. 261-284). Springer, Berlin, Heidelberg.

Ievsiukov, T. O., Martyn, A., Elistratova, L., Apostolov, A., Kostyuchenko, Y. V., & Yuschenko, M. (2019). An investigation of the impact of the military crisis in Ukraine on agricultural production and land resources in crisis territories: approaches, algorithms, and methods. *Current Politics and Economics of Russia, Eastern and Central Europe*, 34(1), 1-62.

Ismail, S. A., Bell, S., Chalabi, Z., Fouad, F. M., Mechler, R., Tomoia-Cotisel, A., ... & Borghi, J. (2022). Conceptualising and assessing health system resilience to shocks: a cross-disciplinary view. *Wellcome open research*, 7, 151-151.

Kaldor, M. (2013). In defence of new wars. Stability: *International Journal of Security and Development*, 2(1).

Kostyuchenko, Y. V. (2016). Risk perception based approach to analysis of social vulnerability. *Risk Perception: Theories and Approaches*, 17-51.

Kostyuchenko, Y. V. (2021). On the Advanced Methodology of Risk-Based System Resilience Analysis. *International Journal of Mathematical, Engineering and Management Sciences*, 6(1), 268.

Kostyuchenko, Y. V., & Yuschenko, M. (2017). Toward Approaches to Big Data Analysis for Terroristic Behavior Identification: Child Soldiers in Illegal Armed Groups During the Conflict in the Donbas Region (East Ukraine). *International Journal of Cyber Warfare and Terrorism (IJCWT)*, 7(1), 1-12.

Kostyuchenko, Y. V., Pushkar, V., Malysheva, O., & Yuschenko, M. (2020). On the behavior-based risk communication models in crisis management and social risks minimization. *International Journal of Cyber Warfare and Terrorism (IJCWT)*, 10(2), 27-45.

Kostyuchenko, Y., Pushkar, V., Malysheva, O., & Yuschenko, M. (2022). The Impact of the COVID-19 Pandemic on the Radical Behavior and Armed Conflict Escalation Risks: Case of Donbas (East Ukraine) Warfare. *International Journal of Cyber Warfare and Terrorism (IJCWT)*, 12(1), 1-21.

Messner D, Nakicenovic N, Zimm C, Clarke G, Rockström J, Aguiar AP, Boza-Kiss B, Campagnolo L, Chabay I, Collste D, Comolli L, Gómez-Echeverri L, Goujon A, Grubler A, Jung R, Kamei M, Kamiya G, Kriegler E, Kuhn M, Leininger J, Martin-Shields C, Mayor-Rodriguez B, Miller J, Miola A, Riahi K, Schewenius M, Schmidt J, Skierka K, Selomane O, Svedin U, Yillia P (2019) *The digital revolution and sustainable development: opportunities and challenges—report prepared by The World in 2050 initiative*. International Institute for Applied Systems Analysis, Laxenburg.

Münkler, H. (2005). *The new wars*. Polity, Cambridge.

Oryx (February 24, 2022). Attack On Europe: Documenting Russian Equipment Losses During The 2022 Russian Invasion Of Ukraine, retrieved from:
<https://www.oryxspioenkop.com/2022/02/attack-on-europe-documenting-equipment.html>

Pereira, P., Bašić, F., Bogunovic, I., & Barcelo, D. (2022). Russian-Ukrainian war impacts the total environment. *Science of The Total Environment*, 155865.

Renn, O., Laubichler, M., Lucas, K., Kröger, W., Schanze, J., Scholz, R. W., & Schweizer, P. J. (2020). Systemic risks from different perspectives. *Risk analysis*.

Yuriy Kostyuchenko, Victor Pushkar
Social Transformation Group, Kyiv, Ukraine, yuriy.v.kostyuchenko@gmail.com,
pushkarua@gmail.com

On some specifics of the Russian-Ukrainian war in the context of global social transformations: new challenges and tasks

Abstract: *The review is devoted to the description of the specifics of the current phase of the Russian-Ukrainian war, which distinguish it from other military conflicts of the period of global social transformations. The key differences of the conflict in terms of security parameters of impacts, vulnerabilities and reactions are described, the list of tasks to be solved to control the war-induced risks and threats in the transformed environment is proposed.*

Keywords: Russian-Ukrainian war, community resilience, uncertainty, war-induced socio-ecological risks, crisis anthropology